

VILTIS

Kartu jau 30 metų!

LIETUVOS SUTRIKUSIO INTELEKTO ŽMONIŲ GLOBOS BENDRIJOS „VILTIS“ KETVIRTINIS ŽURNALAS

ISSN 1392-3617 | 19/1

MOTINYSTĖS LOBIAI – 3 p.

**APIE RINKIMUS LENGVAI
SUPRANTAMA KALBA – 6 p.**

SUKAKTYS – 8-11 p.

DĖKOJAME NAUJIESIEMS

Esu Yvonne Nordström-Lentz. Gimiau Olandijoje, užaugau Argentinoje. Ten, būdama penkiolikos, pirmą kartą išitraukiau į labdaros veiklą: rinkau pinigus skurstantiems, tėvų paliktiems vaikams. Netrukus šeima vėl persikėlė gyventi į Olandiją ir aš jau rimtai ėmiausi labdaros: padėjau benamiams gyvūnams, darbavausi „Raudonajame kryžiuje“, rūpinausi negaliais žmonėmis ir labai mylėjau savo darbą!

MŪSŲ RĖMĖJAMS – SUTUOKTINIAMS

YVONNAI NORDSTRÖM-LENTZ IR GUNNARUI NORDSTRÖMUI

Net keista, kiek daug gali nuveikti žmogus, vedinas kilnių tikslų – padėti kitiems, suteikti jų gyvenimui prasmės ir džiaugsmo, kurio niekada nebūna per daug. Tebūnie šis paprastas pasakojimas atsidavimo ir pasiaukojimo pavyzdys mums visiems.

Bėgo metai, augo mano darbų apimtys. Kai sulaukiau šešiasdešimties, ryžausi pasiekti asmeninį plaukimo rekordą baseine. Turėjau rėmėjų, kurie paaukojo 440 svarų. Skyriau šias lėšas benamių kačiukų priežiūrai Katalonijoje, Ispanijoje.

Dabar man septyniasdešimt vieneri. Jau žinau, kas yra artritas ir radikulitas! Bet vis dar aktyviai gyvenu, daug keliauju. Praėjusių metų rugpjūtį atostogaudama Lietuvoje susitikau ponią Daną Migaliovą ir ji papasakojo man apie svarbų „Vilties“ bendrijos darbą. Išgirdusi, kad šiai organizacijai nuolat reikia lėšų, pažadėjau pradėti jų rinkimo kampaniją, kai tik sugrįšiu į Angliją, kur dabar gyvenu.

Kaip tariau, taip ir padariau! Plušėjau tris mėnesius namuose: gaminau kalėdines dekoracijas, kečiau įvairiausių pyragaičius ir sausainius. Visa tai sėkmingai realizavau gruodžio pradžioje ir surinkau „Vilties“ bendrijai 860 svarų sterlingų!

O vos išaušus pavasariui pradėjau ruošti Velykų mugei: vėl dariau dekoracijas su žvakėmis, kiaušiniiais, gražius kiaušinių padėkliukus, kečiau pyragaičius ir pyragus. O dar rengiau vakarienes šešioms žmonėms, kurie taip pat paaukojo lėšų „Vilčiai“, ir aš labai tuo džiaugiuosi!

Turiu pabrėžti, kad visa tai – ne mano vienos nuopelnas. Mano brangus vyras padeda man kuo galėdamas: visur vežioja automobiliu, tvarko dokumentus ir elektroninius laiškus, apskritai mane palaiko. Jis išties puikus padėjęjas!

„VILTIES“ BENDRIJOS INFORMACIJA

TRISDEŠIMTAMTAM

VEIKLOS METAIS MĄSTYKIME

DRĄSIAI, VEIKIME

RYŽTINGAI!

Nė apsidairyti nespėjome, kaip prabėgo pirmieji trys šių metų mėnesiai. Deja, pirmasis mūsų žurnalo numeris labai smarkiai vėluoja, nes iki pat kovo pabaigos nežinojome, ar apskritai įstengsime toliau leisti šį leidinį, reikalingą sutrikusios raidos žmonėms ir jų artimiesiems nelyginant gaivaus pavasarinio oro gurkšnis.

Metas imtis iniciatyvos

Taip jau yra, kad šiemet viskas labai vėluoja – ir nacionalinės neįgaliųjų socialinės integracijos programos projektų finansavimas, ir visi sprendimai dėl socialinės globos įstaigų pertvarkos. Iki šiol neaišku, kaip bus įgyvendinamos socialinės integracijos priemonės nuo 2021 metų. Taigi klausimų daugiau nei atsakymų. Bet labai smagu, kad nepaisant minėtos stagnacijos nemaža dalis „Vilties“ asocijuotųjų narių atnaujino savo veiklas po ilgesnės ar trumpesnės pertraukos. Ypač džiugu dėl Švenčionių, kur veikla jau užvirė visu pajėgumu. Tikriausiai žmonės galop

suprato: jeigu patys nesiimsime iniciatyvos ir neveiksime savo labai, už mus tikrai niekas nieko nedarys. Jeigu būsime tik pasyvūs teikiamų paslaugų vartotojai ar tulžingi kritikai, mūsų vaikų ir šeimų gyvenimas vargiai pagerės.

Tad dabar (dar labiau nei visada) raginu visus dirbti kartu, tartis ir ieškoti geriausių sprendimų mūsų sutrikusio intelekto vaikų ir suaugusiųjų labai. Turime dalytis rizika ir atsakomybe, kad galėtume drauge džiaugtis pasiekimais. O dar svarbiau – girdėti ir suprasti, ko nori sutrikusio intelekto asmenys, skatinti juos kuo daugiau veikti savarankiškai, teikiant įgalinančią pagalbą. Tad nuolat klauskime savęs – ar darome viską, kad atstovaujančiųjų sau grupės turėtų visas sąlygas vaisingai dirbti savo labai.

Svarbiausi veiklos barai

Šie metai mūsų organizacijai ypatingi, nes švenčiame savo veiklos trisdešimtmetį. Taigi, galima sakyti, sulaukėme tikrosios brandos. O ji skatina drąsiai mąstyti apie tai, kad metas keisti organizacijos veiklos kryptis, strategiją, atskirti politinę veiklą nuo paslaugų organizavimo ir teikimo. Dabar tam labai palankus metas, nes po Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos ratifikavimo 2010 metais ir mūsų valstybės pateiktos tarpinės ataskaitos Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetui Lietuva gavo labai daug pastabų dėl to, ką ir kokiose srityse reikia skubiai keisti.

Labai svarbus veiklos baras – minėtos konvencijos įgyvendinimo nacionalinė stebėseną visose gyvenimo srityse pradėdant švietimu, sveikata, socialine apsauga ir įdarbinimu, baigiant sąlygų dalyvauti politiniame gyvenime sudarymu. Taigi, mano giliu įsitikinimu, kaip tik mūsų organizacija turėtų tapti dideliu ir stipriu „skėčiu“, tai yra skėtine organizacija, padedanti asocijuotiesiems nariams, įstaigoms ir organizacijoms atstovauti sutrikusio intelekto asmenims, jų tėvams ar kitiems teisėtiems globėjams, taip pat specialistams ir savanoriams. Turime stengtis daryti įtaką politikams ir vykdomosios valdžios atstovams, kad sutrikusio intelekto asmenų gyvenimo kokybė būtų ne

prastesnė nei kitų Lietuvos gyventojų, kad šioje srityje dirbantys žmonės gautų padorų atlyginimą, kad lėšos socialinės integracijos programoms didėtų lygiai taip pat kaip ir kitoms viešojo sektoriaus sritims, o skirtumai tarp valstybinių, biudžetinių įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų teikiamų paslaugų finansavimo mažėtų. Mat šiuo metu pastarosios paslaugos perkamos už gerokai mažesnius įkainius, tokiu būdu sudarant nevyriausybinių neįgalųjų organizacijoms nelygias sąlygas dalyvauti socialinių paslaugų rinkoje.

Dar viena labai svarbi veiklos sritis – asocijuotųjų narių vadybinių ir komunikacinių kompetencijų bei gebėjimų stiprinimas, organizacijų narių ir specialistų konsultavimas žmogaus teisių ir neįgalųjų teisių apsaugos klausimais, taip pat informacijos, kiek ir kokios pagalbos jie gali sulaukti iš valstybės, teikimas. Dažnai sutrikusio intelekto asmenys, jų tėvai ir globėjai netgi nežino, kokias paslaugas ir pagalbą valstybė privalo užtikrinti gyvenamojoje vietoje, ar gali sutrikusios raidos vaikas ar paauglys lankyti mokyklą šalia namų, ar turi teisę gautą dienos užimtumo paslaugas, ar gali tikėtis sanatorinio gydymo. Žodžiu, klausimų yra labai daug, o atsakymų kol kas per mažai. Vos ne kasdien vykstantys pokyčiai socialinės apsaugos srityje ne visada atitinka sutrikusio intelekto asmenų, jų tėvų ir globėjų lūkesčius.

Tarptautinė konferencija, skirta veiklai aktyvinti

Šių metų birželio 5–7 dienomis „Vilties“ bendrija kartu su tarptautine organizacija *Inclusion Europe*, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija surengs Lietuvoje tarptautinę konferenciją „Europa veiksme 2019“ (*Europe in Action*), skirtą sutrikusios raidos žmonių galimybių gyventi bendruomenėje aptarimui. Dalysimės patirtimi, kaip sudaryti jiems tinkamas sąlygas, organizuoti mėgstamas veiklas, padėti atskleisti įvairius gebėjimus.

Konferencijoje taip pat dalyvaus daug sau atstovaujančių asmenų grupių ne tik iš Lietuvos, bet ir iš užsienio. Norintieji dalyvauti konferencijoje dar gali registruotis internetu www.europeinaction.org.

Esame dėkingi socialinės apsaugos ir darbo ministrui ir jo komandai už politinę ir finansinę paramą organizuojant konferenciją. Vilniaus miesto savivaldybei už suteiktą galimybę konferencijos metu rengti atviras diskusijas Lukiškių aikštėje, o Užupio bendruomenei už galimybę pažinti šį unikalų Vilniaus miesto rajoną ir susipažinti su Užupio respublikos konstitucija. Kas žino, gal vertėtų ir mums – sutrikusio intelekto asmenims, jų tėvams ir globėjams, specialistams ir savanoriams – sukurti savo trumpą konstituciją? Juk turime teisę gyventi kur ir kaip norime, pasirinkti draugus ir veiklas...

Laikykites, mielieji tėveliai!

Kaip jau minėjau, šių metų žurnalo pirmasis numeris labai smarkiai vėluoja. Ir ne dėl mūsų kaltės. Taip užvilkinio leidybos darbus projektų vertintojai, ekspertai ir valstybinės institucijos. Bet vis dėlto džiaugiuosi galimybe nuoširdžiai pasveikinti Jus visus, mieli žurnalo skaitytojai, su vis labiau įsibėgėjančiu pavasariu ir dar vienais sutrikusios raidos žmonėms taip reikalingo informacijos ir saviraiškos šaltinio leidimo metais. Žemai lenkiuosi visoms MAMOMS ir sveikinu su praėjusia Motinos diena. Linkiu stiprybės ir vilties. O TĖČIUS iš anksto sveikinu su artėjančia Tėvo diena. Žodžiu, laikykites, mieli tėveliai. Tik kartu mes sugebėsime atlaikyti visas gyvenimo audras. Tad linkiu naujų prasmingų darbų, atkaklumo, ištvermės, asmeninės laimės ir sėkmės.

DANA MIGALIOVA

„Vilties“ asociacijos vadovė

TRISDEŠIMTAISIAIS VEIKLOS METAIS MĄSTYKIME DRĄSIAI, VEIKIME RYŽTINGAI!

PIRMAS ŽURNALO NUMERIS LABAI VĒLUOJA.
ILGAI NEŽINOJOME, AR IŠVIS JĮ IŠLEISIME.
VIS LAUKĖME LEIDYBAI SKIRTŲ PINIGŲ.
ŽURNALAS LABAI REIKALINGAS NEĮGALIESIEMS.
TODĖL PINIGŲ DAR GAVOME.

ŠIEMET DAUG KAS VĒLUOJA.
NEĮGALIESIEMS SKIRTŲ PROJEKTŲ FINASAVIMAS
NEAIŠKUS.
KAIP IR GLOBOS ĮSTAIGŲ PERTVARKA.
NEAIŠKU, KOKIA BUS TVARKA ATEITYJE.
KLAUSIMŲ DAUGIAU NEI ATSAKYMŲ.

BET „VILTIES“ BENDRIJA DIRBA AKTYVIAI.
YPAČ VIETOSE.

SUAKTYVĖJO VEIKLA ŠVENČIONYSE.
VILTIEČIAI SUPRANTA: REIKIA DIRBTI PATIEMS.
NIEKAS UŽ MUS NIEKO NEPADARYS.
TODĖL NE TIK KRITIKUOKIME.
BET IR AKTYVIAI DIRBKIME.

BENDRIJOS PIRMININKĖ KVIEČIA TARTIS.
VISIEMS BENDRAI SPRĖSTI, KĄ DARYTI.
REIKIA DALYTIS ATSAKOMYBE.
TADA GALĖSIME DŽIAUGTIS PASIEKIMAIMS.

NEĮGALIEJI TURI REIKŠTI SAVO NUOMONĘ.
SAKYTI, KOKIOS VEIKLOS NORI.
BŪTI SAVARANKIŠKESNI.

DRAŠIAI PRAŠYTI PAGALBOS, KAI REIKIA.
AKTYVIAI DIRBTI ATSTOVAVIMO SAU GRUPĖSE.

ŠIEMET VILTIS ŠVENČIA TRISDEŠIMTMETĮ.
TAIGI SUKAUPĖ DIDELĘ PATIRTĮ.
PATIRTIS SKATINA DIRBTI.
IEŠKOTI NAUJŲ VEIKLOS KRYPTIŲ.
KAD NEĮGALIŲJŲ GYVENIMAS TOLIAU GERĖTŲ.

„VILTIES“ BENDRIJA TURI NUMATYTI
PAGRINDINIUS DARBUS.
O ŽMONĖS VIETOSE RŪPINTIS PASLAUGŲ TEIKIMU.
DABAR METAS TAM PALANKUS.

NEĮGALIEJI TURI DAUG TEISIŲ.
MOKYTIS IR GYDYTIS.
ĮGYTI PROFESIJĄ IR DIRBTI.
DALYVAUTI BENDRUOMENĖS GYVENIME.
BALSUOTI IR RINKTI VALDŽIĄ.
TODĖL REIKIA STEBĖTI, AR TEISĖS NEPAŽEIDŽIAMOS.

„VILTIES“ BENDRIJA TURI PADĖTI SAVO NARIAMS.
IR KITOMS PANAŠIOMS ORGANIZACIJOMS.
DARYTI ĮTAKĄ POLITIKAMS IR VALDŽIAI.
TAI PADĖS GERINTI NEĮGALIŲJŲ PADĖTĮ.
JŲ GYVENIMO KOKYBĘ.

SU NEĮGALIAISIAIS DIRBANTYS ŽMONĖS
TURI GAUTI GERĄ ATLYGINIMĄ.
NES JŲ DARBAS SUNKUS IR ATSAKINGAS.
REIKIA SUVIENODINTI PASLAUGŲ KAINAS.

KAD STIPRĖTŲ ORGANIZACIJOS,
DIRBANČIOS NEĮGALIŲJŲ NAUDAI.

NEĮGALIESIEMS REIKIA TEIKTI INFORMACIJĄ.
APIE JŲ ŽMOGAUS TEISES.
APIE PAGALBĄ, KURIAJ JIE GALI GAUTI IŠ VALSTYBĖS.
DĖL MOKYMOSI ARTI NAMŲ.
DĖL UŽIMTUMO ORGANIZAVIMO.
DĖL SANATORINIO GYDYMO.

ŠIĄ VASARĄ ĮVYKS TARPTAUTINIS SUSITIKIMAS.
ŠĮ SUSITIKIMĄ LIETUVOJE RENGIA „VILTIES“ BENDRIJA.
SUSITIKIME BUS KALBAMA APIE NEĮGALIŲJŲ PADĖTĮ.
APIE SĄLYGAS AKTYVIAI GYVENTI BENDRUOMENĖJE.
APIE MĖGSTAMŲ VEIKLŲ SIŪLYMĄ NEĮGALIESIEMS.
APIE PAGALBĄ ATSKLEISTI GEBĖJIMUS.
SUSITIKIME GALI DALYVAUTI SAU
ATSTOVAUJANČIOS GRUPĖS.
REGISTRUOTIS GALIMA INTERNETU.
ADRESAS www.europeinaction.org

„VILTIES“ BENDRIJA DĖKOJA UŽ PAGALBĄ
RENGIANT SUSITIKIMĄ.
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRUI.
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBEI.
UŽUPIO BENDRUOMENEI.

BENDRIJOS PIRMININKĖ SVEIKINA VISUS SU PAVASARIU.
DŽIAUGIASI, KAD VIS DĖLTO IŠĖJO MŪSŲ ŽURNALAS.
LINKI MAMOMS IR TĖČIAMS STIPRYBĖS, LAIMĖS IR
SĖKMĖS.
GERŲ ĮSPŪDŽIŲ ARTĖJANČIĄ VASARĄ.

MOTINYSTĖS LOBIAI

Motinstė – kiek daug atsakomybių ir emocijų telpa šioje sąvokoje... Kaip gerai, kad mes, mamos, turime neišsenkančius ežerus ašarų... Kitaip netilptume savyje... Ašaros nublizgina sielą, gydo jos

žaislas, maldo sopulius, gėlą... Kartais plačiai atveria, o kartais užtrenkia duris... Ir visiškai nereikia jų gėdytis...

Kad ir ką beveiktų mama: dirbtų, mokytųsi ar sirgtų, ji privalo atrasti laiko

kitiems! O aš sakau, kad MAMA turi atrasti laiko SAU!!! Nors penkias minutes per dieną!

Kam? O gi puodeliui... svajonė! Kad atitrūktų nuo amžinų dienos darbų, nuo kasdienybės, atsipalaiduotų... Kad mažais gurkšneliais skanautų savo paslėptas svajones... Kaip grietinėlės į kavą įlietų į savo gyvenimą vis daugiau ir daugiau fantazijos... Įbertų vietoje cukraus dosnų žiupsnį gyvenimo džiaugsmo...

Tegul pasaulis kelioms akimirkoms nutyla... Ne! Tegul apmiršta! Kad mama

laisvai įkvėptų gurkšnių gryno oro. Kad niekas jos netrukdytų... Tegul svajonės, kaip stipri kvapni kava, išgena iš akių nuovargį ir dovanoja joms laimingą blizgesį... Tegul lūpų kampučius kilsteli į viršų šypsena...

Tegul mama pailsi... Neskubinkite laiko!!! Duokite jai vos penkias minutes! Pen-

kias minutes – puodeliui svajonės! Mama to nusipelnė! Neabejokite! Nusipelnė DABAR!!! Kad atgimtų tūkstantą kartą...

Svajonės nemėgsta sumaišties... Mama verkiant reikia turėti laiko sau! O kai gyvenimas vėl atsekė jai šimtą priežasčių apsiverkti, ji gyvenimui atskleis tūkstantį priežasčių, kodėl ji šiandien šypsosi...

Sparnuotų svajonių Jums, mamos!

EDITA STASIUKAITIENĖ

„Pakruojo vilties“ bendrijos narė, nuostabaus jaunuolio Adomo mama

P. S. Šios mintys buvo išsakytos „Pakruojo vilties“ bendrijos veiklos 20-mečio iškilnėse.

„ARKOS“

BENDRUOMENĖ – PASTANGOS KURTI TIKRUS SANTYKIUS

Šią pasaulyje gerai žinomą bendruomenę 1964 metais Prancūzijoje įkūrė Žanas Vanjė (Jean Vanier) kartu su negalią turinčiais jaunuoliais Rafaeliu ir Filipu, kad atskleistų žmogaus, turinčio proto negalią, vertę ir reikalingumą, o tuo pačiu kurtų žmoniškesnę visuomenę. Ž. Vanjė – tarptautiniu lygiu pripažintas lektorius, šiandien laikomas taikos žmogumi. Jis parašė daugiau nei 20 knygų, kupinų atjautos, susitaikymo, skatinimo skiepyti žmoniškumą. Už savo humanišką veiklą Ž. Vanjė pelnė daugybę garbingų apdovanojimų. Jo pasekėjų gretos tolydžio gausėja visame pasaulyje. Ne išimtis ir Lietuva...

Viskas prasidėjo, kai Ž. Vanjė susidūrė su žiauria realybe, lankydamas neįgaliams žmonėms skirtus centrus bei įstaigas. Ypač jį sukrėtė vieno regiono prieglaudų padėtis, kuriose apie 80 žmonių gyveno vos dviejuose kambariuose ir visiškai nieko neveikė. Betoninis pastatas buvo aptvertas aukšta tvora. Ore tvyrojo liūdesys ir nebylus pagalbos šauksmas. Vienoje iš šių prieglaudų Žanas pirmą kartą susitiko Filipą ir Rafaelį, kuriuos tėvai paliko ten vegetuoti, ir pajuto nenumaldomą vidinį poreikį ką nors keisti. Todėl padedamas savo tėvų ir draugų nusipirkė mažą namelį, pasirūpino remontu, įsigijo baldų.

Netrukus namelis buvo įregistruotas kaip asociacija ir į jį pirmą sykį atvyko vakarieniškas Rafaelis, Filipas ir dar vienas neįgalu-

sis, Denis. Įsivaizduokime buvusį laivyno karininką, vėliau – filosofijos profesorių, kuris ryžosi gyventi nedideliame namelyje su trimis proto negalios žmonėmis. Denis pasirodė ypač pažeidžiamas: kurčnebylys, skendintis savosios kančios ir iliuzijų pasaulyje. Deja, jis neįstengė likti naujuosiuose namuose ir tai padėjo Žanui suvokti, kad bendruomeninis gyvenimas negali išgelbėti visų žmonių, turinčių proto negalią. Tad jie liko trise.

„Taip prasidėjo „Arka“. Gyvenau su Rafaeliu ir Filipu. Troškau kurti bendruomenę, kurios širdis būtų jie; norėjau suteikti jiems šeimą ir erdvę, kurioje pagal savo galimybes jie galėtų augti... Turėjau tikslą kurti santykius...“ – vėliau savo laiškuose iš „Arkos“ rašė Ž. Vanjė.

Šiuo metu „Arkos“ federaciją sudaro 154 bendruomenės 38-iose pasaulio šalyse, 5-iose kontinentuose. Daugiau informacijos apie ją rasite internete www.larche.org. Ž. Vanjė idėjos ir dalijimasis atradimais, žingsnis po žingsnio kuriant neįtikėtinai gražią bendrystę, rado atgarsį ir Lietuvoje. 2004 metais susibūrus entuziastų grupei, kuri troško, kad žmonės su negalia būtų gerbiami ir mylimi, kad galėtų dalytis su kitais savo širdies šiluma, buvo įkurta „Betzatos“ bendruomeninio gyvenimo namai Čekoniškių kaime, Vilniaus rajone. Pirmuoju jų gyventoju tapo Martynas. Itin savarankiškas ir kūrybingas žmogus. Jo mama mielai susitinka su sūnumi, tačiau „Betzatoje“ jam daug smagiau nei namie. Jo gyvenimas bendruomenėje turi prasmę. Trumpa šiandienos gyvenimo istorija pagal Martyną:

„Esu labai laimingas, nes gyvenu „Betzatos“ bendruomenėje su jaunais ir šauniais žmonėmis. Daug kur važinėjam, būna svečių. Mėgstu ten skaldyti ir krauti malkas. Kartais aplankau mamą, bet man labiau patinka būti savarankiškam. Tikiuosi, kad ir toliau gyvenimas man bus geras. Norėčiau, kad ir kitiems žmonėms su negalia pasisektų kaip man. Tikiuosi, aplinkiniai supras, kad mes taip pat kažką sugebame, nesišaipys iš mūsų trūkumų, nebebijos su mumis bendrauti.“

Nepaisant negalios įvairumo ir sunkumo, visi žmonės turi gyventi įprastą gyvenimą – augti pas tėvus ir palikti jų namus užaugę, turėti savo erdvę, darbą, užimtumą, laisvalaikį, gauti visas reikiamas socialines paslaugas. O „Betzatos“ bendruomenėje išmokstama būtent savarankiškumo. Anksčiau nemokėję plauti indų, nežinoję, kaip apsirengti ar padengti stalą, neįgalieji čia viso to išmoksta. O negalios neturintieji asistuojami ir dalydamiesi kasdienybėje su jais geriau pažįsta savo žmogiškąją prigimtį, išsiugdo gebėjimą atpažinti kitų žmonių pažeidžiamumą ir pareigą ginti lygias visų teises.

Nuo 2013 metų tarptautinė „Arkos“ federacija priėmė „Betzatos“ bendruomenę į pasaulinę savo šeimą. Šiuo metu „Betzatos“ bendruomenės gyvenimo namuose prieglobstį rado aštuoni proto negalios žmonės su asistentais, kurie trumpesniam ar ilgesniam laikui įsipareigoja dalytis gyvenimu su bendruomenės nariais. Dar 2018 metais prie „Betzatos“ bendruomenės prisijungė „Lobių dirbtuvės“, įsikūrusios Mozūriškėse, Vilniaus rajone. Šiose medžio dirbtuvėse vykdoma dienos užimtumo veikla, tai yra gaminami įvairūs dirbiniai ir suvenyrai iš medžio pagal užsakymus: stalai, lentynos, kryžiai, klauptai maldai ar meditacijai, langinės, vėjalentės, tvoros, inkilėliai ir pan. Šiuo metu statomas antrasis namas dirbtuvėms, nes jau stinga vietos edukacijų dalyviams ir jų pagamintiems dirbiniams. Norima, kad šeiminkai ir svečiai, turintys proto negalią, galėtų prasmingai leisti dienas su meistru, socialine darbuotoja, asistentais ir kitais bendruomenės nariais. Daugiau apie „Betzatos“ bendruomenę skaitykite internete www.betzata.lt.

2014 metais į tarptautinę „Arkos“ federaciją įsiliejo ir Kauno „Arkos“ bendruomenė, į kurią susibūrė žmonės, turintys proto negalią (juos bendruomenėje vadina bičiuliais), ir savanoriai ar asistentai, kurie mokosi iš neįgalųjų nuoširdumo ir draugystės, padėdami jiems susidoroti su kasdieniais darbais.

„Trokštu suprasti ir pažinti bičiulį, pasimokyti iš jo. Jeigu galiu padėti kitiems, džiaugiasi širdis, tačiau greičiausiai čia būdama padėdu sau, mokausi bendrauti, suprasti artimą. Ir diena tampa šviesesne“, – sako viena iš savanorių.

Šiuo metu užsiėmimus čia lanko 25 bičiuliais vadinami asmenys. 6 iš jų atvyksta iš institucijos, kiti – iš šeimų. Draugyste jie dalijasi per darbą, maldą, bendrus pietus, šventes ir išvykas. Sykiu kuria rankų darbo keramikos ir veltinio dirbinius, muiliukus, žvakes, vasarą augina daržoves, vaistažoles ir gėles. Šiuo metu Kauno „Arkos“ bendruomenė veikia kaip susitikimų ir užimtumo vieta dienos metu, tačiau siekia tapti gyvenimo namais. Čia su asistente jau nuolat gyvena Edita, o savaitgaliais atvyksta dar keli bičiuliai, kurie jau norėtų gyventi nuolat, bet kol kas nėra galimybių. Edita užaugo šeimoje, turinčioje daug sunkumų. Atvykusi į Kauno „Arkos“ bendruomenės namus mergina pradėjo atsiskleisti, atrado ir išbandė daug naujų veiklų, nes anksčiau artimieji nesuprato, kiek daug ji sugeba. Dabar Edita šypsosi, juokiasi ir noriai kalba apie savo gyvenimą. Tapusi bendruomenės dalimi ji teikia džiaugsmą jos nariams.

Kauno „Arkos“ ir „Betzatos“ bendruomenės drauge rengia įvairias integracines veiklas – šventes, talkas, pažintines išvykas, dirba su savanoriais, organizuoja mokymus proto negalios bei bendruomeninio gyvenimo temomis, rengia vasaros darbo, evangelizacines bei tarptautines stovyklas, skirtas integruotoms grupėms – neįgaliesiems asmenims, jauniems žmonėms iš socialinės rizikos grupės, savanoriams ir šeimoms. Visi renginiai ir veiklos yra atviri ir viešinami abiejų bendruomenių socialiniuose tinkluose. Tad nebijokite apsilankyti juose, pajusti jų dvasią, prijungti prie kasdieninės veiklos, pietų, pavasarinių tvarkymo talkų ar švenčių...

INGRIDA KAŽEMĖKAITĖ-VITKAUSKIENĖ

Nacionalinės „Arkos“ bendruomenių asociacijos Paramos projektų specialistė

P. S. Gegužės 7 d. pas Viešpatį po sunkios ligos Anapilin iškeliavo 90 metų sulaukęs Žanas Vanjė. Paskutinėje savo žinutėje kelias dienas prieš mirtį jis sakė: „Aš giliai ramus ir pasitikitis. Nežinau, kokio bus ateitis, bet Dievas yra geras ir, kas benutiktų, bus geriausia. Esu laimingas ir dėkoju už viską. Mano giliausia meilė jums visiems“.

APIE RINKIMUS LENGVAI SUPRANTAMA KALBA

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija parodė labai sveikintiną iniciatyvą – parengė leidinį „**2019 m. gegužės 12 d. Respublikos prezidento rinkimai. Referendumai dėl Konstitucijos 12 ir 55 straipsnių pakeitimo**“.

Šiame leidinyje pateikta svarbi ir aktuali informacija neįgaliems rinkėjams. Tai pirmasis ir itin reikalingas bandymas rinkiminę informaciją pateikti lengvai suprantama kalba, kad rinkėjai, turintys proto negalią, galėtų susipažinti su politine-rinkimine informacija. Belieka tikėtis, kad minėta sveikintina praktika įsigalės ir ateityje.

Gerbiamieji įstaigų, tarnybų, dienos centrų vadovai ir specialistai, neįgaliųjų tėvai ar globėjai, susipažinkite patys ir supažindinkite artimuosius su leidiniu „**2019 m. gegužės 12 d. Respublikos prezidento rinkimai. Referendumai dėl Konstitucijos 12 ir 55 straipsnių pakeitimo**“, net jeigu rinkimai jau būtų praėję, panaudokite tai kaip mokomąją priemonę.

Elektroninė leidinio versija: <https://www.vrk.lt/documents/10180/670977/Easy+to+read+2019+05+12.pdf/4e535987-d02a-4336-b53f-cb492ef40d19>

APIE RINKIMUS LENGVAI SUPRANTAMA KALBA

NEĮGALIEJI GALI DALYVAUTI RINKIMUOSE.
JIE TURI TEISĘ RINKTI ŽMONES, KURIE GINTŲ JŲ INTERESUS.
NE IŠIMTIS IR PREZIDENTO RINKIMAI.

RINKIMŲ KOMISIJA NUSPRENDĖ PADĖTI NEĮGALIESIEMS.
PARENGĖ LEIDINĮ APIE RINKIMUS
LENGVAI SUPRANTAMA KALBA.
ŠIAME LEIDINYJE YRA DAUG REIKALINGOS INFORMACIJOS.
KAIP BALSUOTI, KAIP PASIRINKTI, UŽ KĄ ATIDUOTI BALSĄ.

**VERTA ŠĮ LEIDINĮ ATIDŽIAI PERSKAITYTI IR APTARTI.
PAVYZDŽIUI, ATSTOVAVIMO SAU GRUPĖSE.
SU ASMENINIAIS ASISTENTAIS.**

ELEKTRONINĮ LEIDINĮ RASITE:
[https://www.vrk.lt/documents/10180/670977/
Easy+to+read+2019+05+12.pdf/4e535987-d02a-4336-b53f-
cb492ef40d19](https://www.vrk.lt/documents/10180/670977/Easy+to+read+2019+05+12.pdf/4e535987-d02a-4336-b53f-cb492ef40d19)

**2019 M. GEGUŽĖS 12 D.
RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMAI
REFERENDUMAI DĖL KONSTITUCIJOS
12 IR 55 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO**

**Kiekvienam rinkėjui svarbi ir
aktuali informacija**

Pritaikytas tekstas
Lengvai suprantama kalba

Lietuvos Respublikos
vyriausiosios rinkimų komisijos
informacinis leidinys

Vilnius, 2019

LAUKIAME NE SAUSŲ MOKSLŲ GRAUŽIKŲ, BET AKTYVIŲ IR JAUTRIŲ JAUNUOLIŲ

Šį vasarį, kaip ir kasmet, mūsų Šilutės profesinio mokymo centras kartu su kitomis Lietuvos profesinio mokymo įstaigomis pristatė savo veiklą šalies jaunimui ir visai profesine karjera suinteresuotai visuomenei Lietuvos parodų ir kongresų centre „Litexpo“ vykusios tarptautinės mokymosi, žinių ir karjeros planavimo parodoje „STUDIJS 2019“. Žinoma, didžiausio susidomėjimo sulaukė išskirtinė mūsų siūloma profesija – žuvininkystė. Bet ne mažiau didžiuojamės, kad kasmet parengiame gražų būrį socialinio darbuotojo padėjėjų.

Gyvi eksponatai – akvariumuose besivartantys erškėtai (net išskirtinis erškėtas – albinosas), šamai ir upėtakiai – patys savaime traukė į parodą suplaukusių smalsuolių dėmesį. Tačiau kas iš tų šamų ir erškėtų, jeigu būsimieji virėjai nesugebėtų jų gardžiai paruošti, o padavėjai patraukliai patiekti? Taip, yra veiklos sričių, kuriomis lengva patraukti dėmesį. Bet ne mažiau reikalingos ir tos, kurios lieka šešėlyje. Pavyzdžiui, socialinio darbuotojo padėjėjo profesija, kurią galima įgyti mūsų centro Paslaugų ir turizmo skyriuje. Kad šiais mokslo metais ją pasirinko daugiau nei trisdešimt merginų, akivaizdžiai liudija – esame jautrus kitų žmonių skausmui...

Išties socialiniam darbui reikia didžiulės empatijos, širdies ir rankų šilumos. Mūsų centro profesijos mokytoja Edita Endrulienė turi nemažą šio darbo patirtį ir visas jam būtinas asmenines savybes. Gal todėl ir jos mokomos merginos, vos per vienerius metus įgyjančios socialinio darbuotojo padėjėjo profesinę kvalifikaciją, darbovietėse priimamos išskėstomis rankomis. Mat garsas nedideliame mieste sklinda labai greitai: jos turi ne tik profesinio mokymo diplomus, bet ir gebėjimą atjausti, suprasti, padėti...

Nepakanka šios nelengvos profesijos mokyti vien tik iš vadovėlių, verkiant reikia gyvų pavyzdžių, praktinių situacijų. Būtent todėl profesijos mokytojos E. Endrulienės iniciatyva užmegzti kontaktai su visomis Šilutės įstaigomis, besirūpinančiomis asmenimis, kuriems reikalinga ypatinga globa: specialiųjų ugdymosi poreikių vaikučius ugdančiu Šilutės lopšeliu-

darželiu „Ažuoliukas“, „Pamario senjorų namais“ ir Šilutės senelių namais, Šilutės socialinių paslaugų centro Vaikų dienos centru ir Socialinių paslaugų įstaigoje tarnyba. Visų šių įstaigų darbuotojai labai mielai bendradarbiauja su mūsų centru: dalijasi patirtimi ir sėkmės istorijomis, mielai imasi bendrų iniciatyvų, kartu su ugdytiniais dalyvauja mūsų organizuojamuose renginiuose ir šventėse, o svarbiausia – suteikia kiekvienai besimokančiai merginai galimybę perprasti savo pasirinktą profesiją, pasitikrinti, ar teisingai pasirinko, nes aukotis kitiems – ne amatas, o pašaukimas, kuriuo tikrai ne kiekvienas apdovanotas. Atsitiktinių žmonių šioje darbo sferoje tiesiog negali būti.

Tiesa sakant, socialine empatija „užkrėsta“ visa mokykla: į renginius įtraukiami ir kitų čia rengiamų profesijų atstovai: būsimieji virėjai, padavėjai ir barmenai, net apdailininkai (statybininkai) ir kirpėjai. Vieni kepa šventinius pyragus, kiti plaka spalvingus vaisinius kokteilus, serviuoja stalus ir aptarnauja savo svečius, dar kiti gamina suvenyrus ir dekoracijas. O kirpėjai dailiai apkerpa senelius, nebeapakylančius iš patalo ar nebeapajėgiančius išėiti iš namų. Nei mokiniais, nei jų profesijos mokytojams nestinga išradingumo ir idėjų. O kai yra idėja, atsiranda ir laiko ją įgyvendinti. Pavyzdžiui, vienuoliktokai kartu su savo lietuvių kalbos mokytoja eksperte Daiva Trijoniene po keletą kartų per savaitę lankosi senelių namuose ir skaito jų gyventojams knygas.

Net neabejojame, kad visi, apsilankę mūsų mokykloje ar aplankyti mokyklos

merginų savo ugdymo ar rūpybos įstaigose, tebegeria arbatą iš puodelių, su meile jų „aprengtų megztukais“ (tokių puodelių buvo apmegzta ir išdovana net 140), kad pildosi visi linkėjimai, surašyti ant mokinių rankomis padarytų suvenyrų ir atvirukų. Gera, kad jauni žmonės supranta: džiaugsmą teikia ne daiktai, o tarpusavio santykiai, ne tik tai, ką gauni, o ir ką duodi greta esantiems. Tačiau to reikia kantriai mokyti. Ir mokyti.

O tuos, kurie norėtų išmokti atjautos, supratimo, empatijos ir gebėjimo dalytis, kviečiame į mūsų profesinio mokymo centrą. Laukiame taip pat ir tų, kurie patys susiduria su mokymosi sunkumais, turi specialiųjų ugdymosi poreikių. Šiuolaikiškai įrengtose dirbtuvėse, laboratorijose ir virtuvėse jie galės mokyti virėjo ir apdailininko (statybininko) specialybių. Mokslas trunka trejus metus, mokiniams skiriamas nemokamas maitinimas ir apgyvendinimas bendrabutyje. Teikiama specialioji pedagoginė, psichologinė, socialinė pagalba. Sekite mūsų naujienas ir pasiūlymus interneto svetainėje www.silutespmc.lt – joje rasite informaciją apie priėmimo sąlygas, terminus, siūlomas profesijas ir vykstančius renginius. Juk gali būti, kad kaip tik Šilutės profesinio mokymo centre prasidės jūsų profesinė karjera, kuri suteiks jums daug džiaugsmo ir pasitenkinimo savo kasdiene veikla.

VILMA GRIGONIENĖ

**Šilutės profesinio mokymo centro
Paslaugų ir turizmo skyriaus vedėja**

Šie metai išties ypatingi „Vilties“ bendrijai, nes tai jau trisdešimtieji veiklos metai. Sunku vienareikšmiškai atsakyti, ar jie lengvesni nei pirmieji, nes kiekvienas laikmetis turi savas problemas, kelia savus reikalavimus, skatina ieškoti vis naujų sprendimų.

Bet tikrai aišku viena – mūsų organizacija nelyginant srauni upė, kuriai gyvybinių jėgų teikia daugybė intakų – asocijuotųjų narių ir padalinių, išties neįkainojamų vietose. Jų dėka žmonės, turintys sutrikimų ir negalių, šiandien nesijaučia atstumti ir apleisti, geba džiaugtis bendryste, tobulėti, pažinti save ir kitus, oriai dalyvauti savo krašto ir visos šalies gyvenime.

Taip jau sutapo, kad gražių sukakčių šiomet yra ir daugiau.

Sveikiname visus visus visus, jas mininčius, ir linkime niekada nenuleisti rankų. Juk neužtvenksi upės bėgimo!!!

„RIETAVO VILČIAI“ – PENKIOLIKA!

Šį pavasarį „Rietavo vilties“ bendruomenė paminėjo savo veiklos penkiolikmetį. Šventėje dalyvavo gausus būrys svečių: Rietavo savivaldybės meras Antanas Černeckis, Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyriaus vedėja Jolita Alseikienė, kunigas Aivaras Pudžiūvelis, Rietavo neįgalųjų draugijos pirmininkas Petras Jonušas, socialinių paslaugų centro direktorė Danutė Stončiuvienė ir kt.

Bendrijos jaunimas renginį pradėjo „Rietavo vilties“ himnu, kuriam žodžius parašė Genovaitė Česnauskienė, o muziką sukūrė Jūratė Viršilienė. Džiaugiamės, kad po ilgų repeticijų ir nuoširdaus mokytojos Jūratės darbo sutrikusios raidos jaunimas drąsiai pasirodė publikai ir iš širdies traukė:

*„Mūs gyvenimo džiaugsmas ne turtai,
O saulėlydžių toliai rausvi.
Mūs gyvenimo džiaugsmas – draugystė,
Išskaityti tu žvilgsniuos gali.“*

Bendrijos pirmininkė Angelė Arienė pasidžiaugė, kad į šventę susirinko daug narių ir jų artimųjų. Dėkojo Rietavo savivaldybės administracijai už nuoširdų bendradarbiavimą, o visiems rėmėjams, kad prisideda prie bendrijos veiklos. Ji apžvelgė tęstinius projektus ir jų veiklas praėjusiais metais, supažindino susirinkusiuosius su naujuoju projektu „Ugdančio užimtumo paslaugų vystymas Rietavo žmonėms su sutrikusio intelekto negalia“, kurį finansuoja Europos Sąjungos struktūriniai fondai.

Muzika ir daina visada maloniai nuteikia, padeda bent trumpam pamiršti kasdienius rūpesčius. Tad Rietavo neįgalųjų

draugijos moterys pasveikino šventės dalyvius dainomis ir eilėmis. Svečiai teikdami dovanas išsakė nuoširdžius palinkėjimus „Rietavo vilties“ bendruomenei. Meras A. Černeckis pirmininkei Angelei, mokytojai Jūratei ir tarybos narėms įteikė po knygą „Rietavo kraštas ir žmonės“. Tarybos narės visų mamų ir artimųjų vardu dėkojo pirmininkei A. Arienei ir mokytojai J. Viršilenei už atsidavimą ir nuoširdų rūpestį sutrikusios raidos jaunimu. Jaunuoliai gavo liemenes ir atšvaitus, kad deramai dalyvautų „Saugaus eismo bendruomenėje“ projekte. Vėliau šventė persikėlė prie vaišių stalo. Visi džiaugėsi, bendravo, dalijosi išpuščiais ir ateities planais.

GENOVAITĖ ČESNAUSKIENĖ
„Rietavo vilties“ bendrijos tarybos narė

DVIDEŠIMT METŲ JAUČIAMĖS LAIMINGI IR

REIKALINGI

Šių metų pradžioje smagiai atšventėme „Vilties“ bendrijos Alytaus rajono padalinio veiklos dvidešimtmetį. Prisiminėme steigiamąjį posėdį... Prieš dvidešimt metų susirinkome keletas kuklių žmonių ir klausėmės Danutės Laukaitienės, auginančios nuostabų neįgalų sūnų Dovydą, samprotavimų apie tai, kad reikia kurti organizaciją ir suburti proto negalios žmones bei jų artimuosius. Dirbti su jais taip, kad šis darbas teiktų kuo daugiau gerų emocijų ir stiprintų viltį būti reikalingais bendruomenei, visaverčiais.

Neapsirikome išsirinę Danutę pirmininke. Darbščioji Danutė, pasitelkusi mamas, sukūrė su viltiečiais šimtus rankdarbių, kuriais papuoštos patalpos, apdovanoti svečiai, rėmėjai, valdžios atstovai. Su rankdarbiais ir menine neįgaliųjų programa nesuskaičiuojamą daugybę kartų dalyvauta mugėse, šventėse, keliauta į kitus „Vilties“ bendrijos padalinius, aplankyta daug žymių vietų.

Kiekvienais metais rašėme projektus, kuriuos finansavo Neįgaliųjų reikalų departamentas. Keletą metų sveikatinimo projektams lėšų skyrė Alytaus rajono savivaldybė, tad galėjome organizuoti vasaros stovyklas savo padalinio šeimoms, pasikviesti į jas bičiulių iš kitų miestų. Nuolat glaudžiai bendradarbiavome su įvairiomis įstaigomis, bendruomenėmis, mokyklomis.

Per du dešimtmečius pačios įvairiausios veiklos būta tiek daug, kad net sunku prisiminti. Laimei, liko daug filmuotų kad-

rų. Mūsų šventėje nestigo dainų ir šokių, gražiausių linkėjimų ir dovanų. Pirmininkė D. Laukaitienė dėkojo visiems, kurie buvo kartu ir palaikė mus visus dvidešimt metų. O mes jautėmės laimingi ir reikalingi kaip niekada...

ELENA DAINAUSKIENĖ

„Vilties“ bendrijos Alytaus padalinio tarybos narė

„SUNKU MUMS BŪTŲ

BE VILTIES!“

Šių metų balandžio 24 dieną sinagogoje įvyko „Pakruojo Vilties“ bendrijos veiklos 20-mečio šventė, kurios pradžioje itin prasmingai nuskambėjo Maironio eilėraštis „Viltis“, nes labai jau akivaizdžios jo sąsajos su bendrijos metais iš metų vykdoma veikla.

„Sunku mums būtų be vilties!
Be jos skausme kas suramintų!
Kas duotų širdžiai tiek ugnies?
Kas ištvermę varge gamintų?
Ji mums brangiausia dovana!
Visur kaip angelas ji lydi!
Ji mūs stiprybė, mūs drąsa!..“

Tą patį galima pasakyti ir apie jau du dešimtmečius aktyviai gyvuojančią „Pakruojo Vilties“ bendriją. „Sulaukėme gražios sukakties, pasiekėme išties daug... O pradėjome nedrąsiai, bet turėdami daug vilčių ir siekių... Kai matau džiaugsmo ašaras bendrijos narių veiduose, visi darbai įgauna prasmę“, – pakiliai dalijosi išgyvenimais bendrijos pirmininkė Nijolė Žiūkienė.

Šventės dalyviai sulaukė puikios muzikinės dovanos – Pakruojo neįgaliųjų draugijos vokalinio ansamblio „Šiladis“

atliekamų dainų. Po šių skambių dainų bendrijos pirmininkė N. Žiūkienė pristatė bendrijos veiklą ir jos pokyčius metų tėkmėje. Jos kalbą iliustravo skaidrės iš įvairių bendrijos gyvenimo akimirkų. Susirinkusiuosius šiltai pasveikino iš Vilniaus atvykusi „Vilties“ bendrijos vadovė Dana Migaliova. Prie sveikinimų prisidėjo ir Pakruojo meras Saulius Margis. Jis įteikė bendrijos pirmininkei padėką už ilgametį darbą neįgaliųjų labui. Jo minčių giją pratęsė Socialinės rūpybos skyriaus vedėja Daiva Rutkevičienė.

Gražių žodžių ir linkėjimų šventėje nuskambėjo gyva galybė. Ir iš ilgamečių draugų, ir iš naujų, neseniai prie bendrijos veiklos prisidėjusių iniciatyvių žmonių. Šventės svečiams pristatėme Klovainių jaunuolių dienos centro vykdomą veiklą. Suvirpino jų širdis jautrūs bendrijos narės Editos Stasiukaitienės žodžiai

apie mamas, kurioms taip reikėtų rasti bent minutėlę laiko sau. Nuotaikingomis akordeono melodijomis pradžiugino bendrijos narys Darius Skrudupis.

Bendrijos pirmininkė įteikė atminimo dovanėles ir padėkas rėmėjams, aktyviausiems bendrijos nariams, draugams ir savanoriams, taip pat neįgaliųjų šeimos nariams. Norėjosi, kad kiekvienas, širdingai prisidėjęs prie bendrijos veiklos, tądien pasijustų svarbus... Daug būtų džiaugsmo ašarų ir per renginį, ir net kitą dieną... Juk visi drauge prisilietėme prie to, kas gera, jautru, artima... Blieka nuoširdžiai tikėti, kad dar daug metų mūsų bendrija gyvuos ir skleis VILTĮ kiekvienam, kuriam jos verkiant reikia...

„PAKRUOJO VILTIES“ BENDRIJOS
INFORMACIJA

„VILTIES NAMAI“ PANEVĖŽYJE: DVIDEŠIMTIES METŲ KELIAS Į KITOKĮ GYVENIMĄ

„Namai – tai tam tikra visuma, kuri mums brangi, kurioje jaučiamės saugūs tokie, kokie esame“ (Richardas Bachas). Jau dvidešimtuosius metus Panevėžio apskrityje gyvuojanti viešoji įstaiga „Vilties namai“ savo pavyzdžiu įrodė – tai, ką reglamentuoja įstatymai, gali ir turi būti įgyvendinama vietoje.

Pirmaisiais gyvavimo metais, pame nu, norėjosi didelio proveržio į priekį. Bet, deja, teko eiti mažais žingsneliais, nes kilo daug klausimų ir abejonių ne tik mums, bet ir sutrikusios raidos vaikų tėvams, ir valdininkams. Klausėme savęs, ar sugebėsime patenkinti neįgaliųjų lūkesčius, ar įstengsime suteikti jiems kokybiškesnį gyvenimą nei didžiosiose socialinės globos įstaigose. Juk jos turėjo didelį įdirbį, o mes pradėjome savo veiklą pirmieji šalyje, neturėdami patirties, stokodami lėšų. Tiesa, mūsų stiprybė buvo didžiulis noras mokytis, nes troškome kažko išties išskirtinio. Taigi iš dalies

perėmėme skandinavišką ir anglišką modelius, bet visada stengėmės išsaugoti savitumą.

Nuo 1999 metų ėmėmės rašyti žmonių, turinčių proto negalią, „kitokio gyvenimo“ metraščių. Atidarėme namelius, kuriuose iš pradžių suteikėme prieglobstį vos keturiems gyventojams. Bet laikui bėgant pelnėme tėvų pasitikėjimą ir šiandien turime jau dvidešimt tris gyventojus, kuriems mūsų įstaiga atstoja namus. Atsirado joje ir keletas vietų trumpalaikiai globai, kai ypatingais atvejais tėvams prireikia laikinai patikėti savo neįgalūs sūnų ar dukrą specialistų priežiūrai. Šios paslaugos poreikis išties didelis, tad stengiamės dirbti lanksčiai, siūlome įvairius variantus, dėliojame ir perdėliojame grafikus.

Esame dėkingi likimui, kad sutikome daug labai gerų žmonių. Verslininkai ir įvairių organizacijų atstovai padėjo mums siekti tikslo, įgyvendinti neįgaliųjų ir jų artimųjų svajones. Kita vertus, tekdavo susidurti ir su piktais, šurkščiais, sunkiai sukalbamais valdžios atstovais, kurie netikėjo mūsų galimybėmis, nenorėjo socialinės sferos reformų. Tad tekdavo griežti įtikinėjimo, įdėti gyvą galybę pastangų, kad užtikrintume savo įstaigoje neįgaliesiems namų gerovę. Rašėme projektus įvairiems fondams, kreipėmės materialinės pagalbos į verslininkus, ieškojome vis naujų kelių suteikti neįgaliesiems žmonėms tai, ko jie galbūt negavo gyvendami šeimose ar didelėse socialinės globos įstaigose.

Jeigu ne sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“ ir mūsų pačių atkaklumas keičiant ilgus metus gyvavusią, mūsų nuomone, netinkamą sanklodą, vargu ar turėtume kuo šiandien didžiuotis, kažin ar būtume pavyzdžiu. Bet kaip sakė motina Teresė, jeigu nedarytume savo darbo, vandenynui pritrūktų vieno vandens lašo. Taigi visus dvidešimt metų stengėmės pri-

sibelsti į valdininkų širdis, įtikinti juos, kad tai, ką reglamentuoja įstatymai, būtina praktiškai įgyvendinti vietose.

Mūsų „Vilties namuose“ nėra skirtumo tarp turtingų ir nepasiturinčių, jaunų ir senų, sunkios ar lengvesnės negalios gyventojų. Prieš du dešimtmečius atvėrę tokių – bendruomeninių – namų duris, šiandien pagrįstai galime didžiuotis, kad tam tikra prasme įvykdėme perversmą socialinėje politikoje ir tapome savotiškais šio proceso metraštininkais. Nepaisant nesibaigiančių permainų, valstybės politinių skersvėjų, mūsų namai visada gyvavo ir išliko saugia užuovėja žmonėms, turintiems proto negalią. Gyvenimas mažoje bendruomenėje, namų aplinka, pasirinkimo teisė, gyventojų įgalinimas atsižvelgiant į jo poreikius, gebėjimus ir sveikatos būklę, draugiški santykiai su darbuotojais teikė ir teikia mums pasitikėjimą rytojumi, tikėjimą savo veiklos prasmingumu. Apmaudu tik dėl to, kad ilgalaikės socialinės globos paslaugų poreikis tebėra per didelis, kad įstengtume visiškai jį patenkinti.

Už didelį moralinį ir materialinį indėlį į mūsų veiklą norėtume padėkoti „Emmaus i Dalarna“ organizacijai iš Švedijos ir jos komandai: prezidentui Ingemarui, Ingridai Nilsson, Rolandui Nystromui, vėliau šiuos žmones pakeitusiai Ewai Brit. „Vilties“ bendrijos pirmininkei Danai Migaliovai, taip pat G. Grigaliūnienei, kurios visada palaikė mūsų idėją. O dar Nyderlandų fondo prezidentui O. Regu, Violetai Toleikienei, šiandien sėkmingai besidarbuojančiai socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, taip pat neįgaliųjų tėvams.

LAIMA BIRŽIETIENĖ
VšĮ „Vilties namai“ direktorė

DVIDEŠIMT PENKTASIS „RUNOS“ PAVASARIS

Štai ir nuvilnijo dar vienas, jau dvidešimt penktasis Simno specialiosios mokyklos teatro studijos „Runa“ pavasaris. Teatras – tarsi žmogaus gyvenimas, turtingas prisiminimais, kurių neįmanoma pakartoti. Kai mintimis sugrįžti prie ištakų, apima pelnytą pasididžiavimas, kad tiek daug patirta ir nuveikta.

Kiekvienais metais mes su savo specialiosios mokyklos mokiniais ir „Vilties“ bendrijos Alytaus rajono padalinio jauniu pastatome po premjerinį spektaklį. Ne sykį dalyvavome tarptautiniuose teatrų festivaliuose, pleneruose. Apie savo teatro studijos veiklą esame sukūrę filmuką, kuris buvo rodomas net didžiuosiuose kino teatruose. Per ilgus gyvavimo metus užaugome, sustiprėjome, sutikome daug nuostabių žmo-

nių. Džiaugiamės, kad mūsų teatro studiją „Runa“ dešimt metų globoja kino, teatro ir televizijos aktorai Larisa Kalpokaitė ir Jonas Braškys.

ARŪNAS NARAUSKAS
Simno teatro studijos „Runa“ vadovas

PAGALIAU TURIME **PANEVĖŽYJE**

LAIKINOJO ATOKVĖPIO TARNYBĄ!

O KAS TOLIAU?..

Įpusėjo ketvirtį mano darbo „Panevėžio vilties“ bendrijoje metai. Dirbti atėjau su mintimi, kad taip reikalinga Laikinojo atokvėpio tarnyba (LAT) atsiras ir Panevėžyje. Šios paslaugos tikslas – suteikti trumpalaikį poilsį asmenų, turinčių proto ar (ir) psichikos negalią, šeimos nariams, tėvams, globėjams ar rūpintojams, padėti jiems atgauti jėgas ir energiją, suteikti galimybę dalyvauti darbo rinkoje (darbo paieškos, komandiruotės, darbo grafiko keitimai ir kt.), pasirūpinti kitais artimaisiais, dalyvauti socialiniame ir kultūriname visuomenės gyvenime. Bendraudama su neįgalųjų šeimos nariais, o ir pačiais neįgaliaisiais patyriau, kad jiems išties reikalinga tokia paslauga.

Galiausiai, po trejų metų laukimo, praėjusį rugpjūtį, mus pasiekė džiugi žinia iš respublikinės „Vilties“ bendrijos, kad dalyvausime projekte LAT paslaugai teikti. Nusprendėme tai daryti mūsų bendrijos turimose patalpose – trijų kambarių bute, Žemaitės g. 6–1. Projektas prasiėjo lapkritį. Užvirė paruošiamieji darbai: dokumentų pildymas, patalpų tvarkymas, darbuotojų paieška, susipažinimas su būsimais paslaugos gavėjais...

Tuo pat metu gavome dalį lėšų, skirtų vonios ir tualetu pritaikymui neįgaliesiems: pakeitėme vamzdyną, perklijavome plyteles, įrengėme nuovažą, sudėjome porankius, praplatinome duris. Mūsų kliento Justo šeima padovanojo skalbimo mašiną ir suremontavo darbo ir poilsio kambarį. Už tai jiems nuoširdus AČIŪ! Mūsų ištikimiausi savanoriai: Dailytė, auginanti autistę anukę, ir Alfonsas, garbaus amžiaus senjoras, vedini begalinio noro, kad patalpos taptų šiltos, jaukios ir panašios į namus, paaukojo pinigų, negailėjo nei savo laiko, nei jėgų. Be jų būstinė nebūtų tapusi tikrais namais. Nuoširdus AČIŪ ir jiems!

Vaikai, sulaukę 18 metų, tampa suaugusiais, savarankiškais, o neįgalūs asmenys „vaikais“ lieka visą gyvenimą. Jiems nuolat reikia globos, priežiūros, dėmesio. Nenuostabu, kad šeimos nariai dažnai pernelyg prisiriša prie jų ir nė patys nepajunta, kaip perdega, praranda sveikatą ir gyvenimo džiaugsmą. Laimei, jiems į pagalbą jau gali ateiti Laikinojo atokvėpio tarnyba.

Kai paskelbėme Darbo biržoje, kad reikalingi kvalifikuoti darbuotojai darbui su neįgaliaisiais ir jų šeimos nariais, gavome apie dvidešimt gyvenimo aprašymų. Džiaugiuosi, kad pavyko suburti tikrai kompetentingą, rimtą, darbščią komandą. Paslaugos gavėjų paiešką vykdėme ir miesto, ir rajono savivaldybėse, bet didelio susidomėjimo nesulaukėme. Gal tėvų nepatiklumas lėmė, kad gavome tik 14 prašymų, iš kurių atrinkome 10 (kaip buvo numatyta projekte).

Žinodami padėti bendrijos šeimose, paslaugas siūlėme tiems asmenims, kuriems jų labiausiai reikėjo. Kai kurios mamos tiesiog negalėjo patikėti, kad vaikas be jų galėtų išverti bent keletą valandų ir jaustųsi ramus, atsipalaidavęs kaip įprastoje aplinkoje. Šeimos narių paprašėme smulkiai aprašyti kliento dienotvarkę, pomėgius, užimtumą, bendravimo ypatumus. Jau lapkritį pirmieji paslaugas išbandė Serena ir Šarūnas – praleido pas mus parą, kol tėvai buvo ekskursijoje.

Netrukus Gyčio mamai teko gultis į ligoninę. Anksčiau mama vieno sūnaus niekada niekur nebuvo palikusi vieno, tad pirmąją dieną labai nerimavo, o štai Gytis jautėsi visai patogiai ir ramiai. Tik kitą dieną paskambinusi mama truputį aprimo. O po dešimties dienų pailsėjusi, atgavusi jėgas, kupina dėkingumo pasidėmė sūnų namo.

Jau minėto Šarūno tėvelis gegužę turėjo vykti į Prancūziją. Apie paslaugos poreikį žinojome jau sausį. Kai abu vyrai atėjo rašyti prašymo, Šarūnas persirengė, įsispyrė į šlepetes ir ramiausiai nuėjo žiūrėti televizoriaus, taip parodydamas pasirengimą likti pas mus. Ar gali būti geresnis įvertinimas?! Serena, kai tik ateina savaitgalis, nuolat klausinėja močiutės, ar eisime pas Rasą. Tad mergaitės

globėja taip pat rami, nes žino, kad iškilus sunkumams anūke bus kam pasirūpinti. Jau suplanuotas ir Serenos grafikas. Kiek nerimavome laukdami Marius – vaikas sunkiai pritampa ne namų aplinkoje. Bet matant, kaip noriai jis atvyksta pas mus mamos lydimas, visos baimės išsisklaidė. Dabar žinome, kad birželį Marius tikrai išleis savo mamą į poilsinę kelionę.

Pasinaudojusi atokvėpio paslauga liko labai patenkinta ir Martynos mama, kad turėjo galimybę atvažiuoti į Panevėžį, ramiai vaikštinėti viena ir tvarkyti reikalus, nevarstoma praeivių žvilgsnių, kaip nutikdavo einant su neįgalia dukra. Moteris taip pat jau planuoja atostogas. Dariaus mama turėjo gultis į ligoninę, todėl patikėjo sūnų mums. „Mano sūnus toks, jei ko nors nenori daryti, nė už ką nepriversi. Labai bijojau išsiskyrimo su juo, anksčiau niekada net trumpam nebuvome išsiskyre“.

Dalį paslaugos laiko jau išnaudojo ir du mūsų Justinai. Vyrukai mažai kalba, labiau mėgsta ramią aplinką, bet jau noriai lieka su tarnybos darbuotoja. Kol kas po truputi pratiname juos prie naujos aplinkos, o nusiraminę tėvai planuojasi laisvalaikį, žinodami, kad jų atžalomis bus tinkamai pasirūpinta. Dar vienos mamos teigimu, dukra Gintarė labai nenorėjo net užsukti apsidairyti, pasisvečiuoti mūsų patalpose, bet kai prikalbinome, smagiai praleido visą šeštadienį. Dabar žinodama, kad čia netgi smagiau nei namuose, ramiai reaguoja į mamos ruošimąsi išvykti, nes kartu su šuniuku gyvens pas mus. Nedaug laiko pas mus praleido ir Vidas. Mielas vaikinukas be jokių problemų pasilieka, kai mama turi savo reikalus susitvarkyti.

Kaip ir tikėjomės, tėvai džiaugiasi Laikinojo atokvėpio tarnybos paslauga,

kai kuriems tų 252 valandų (tiek progromoje vienam paslaugos gavėjui skiriama laiko) jau atrodo per maža, nes jie spėjo pajusti kitokio gyvenimo skonį...

Labai džiugu, kad per visą laikotarpį nepasitaikė jokių incidentų. Jau gavę paslaugas artimieji tvirtino, kad paslauga pasiteisino ir yra labai reikalinga, nes lengvina visų šeimos narių gyvenimą. Ateina ir kiti tėvai, klausinėja, kaip paslaugas galėtų gauti jų šeimos. Deja, tegalime palinkėti jiems apsišarvuoti kantry-

be ir neprarasti vilties. Didžioji dalis tėvų pasiryžę prisidėti prie paslaugos ir finansiškai, kad ji būtų teikiama ir toliau. Išties gaila, kad projektas tik bandomasis, kad nežinia, ar jis bus pratęstas, ar paslauga taps pastovia...

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija jau supažindino nevyriausybinės organizacijas ir, kaip girdėjome, Lietuvos savivaldybių asociaciją su naujojo socialinių paslaugų katalogo projektu, į kurį įtraukta ir apibrėžta laikinojo atokvėpio

paslauga. SAMD teigimu, kadangi Lietuva demokratinė šalis, ministerija negali įpareigoti savivaldybių teikti laikinojo atokvėpio paslaugas, o tik siūlyti tai daryti ir šias paslaugas pirkti iš nevyriausybinėse organizacijų.

O mes, nevyriausybinės organizacijos, ir vėl tikimės, kad pagaliau taip ir bus!

RASA REMEIKIENĖ

„Panevėžio vilties“ bendrijos pirmininkė

PAGALIAU TURIME PANEVĖŽYJE LAIKINOJO ATOKVĖPIO TARNYBĄ! O KAS TOLIAU?..

PANEVĖŽYJE PRADĖJO VEIKTI LAIKINOJO ATOKVĖPIO TARNYBA.

ŠI TARNYBA KURIAM LAIKUI APGYVENDINA NEĮGALIUOSIUS.

KAI PRIREIKIA JŲ TĖVAMS AR GLOBĖJAMS.

KAI TĖVAI TURI TVARKYTI REIKALUS, IŠVAŽIUOTI AR GYDYTIS.

LAIKINOJO ATOKVĖPIO TARNYBOS ADRESAS – ŽEIMAITĖS GATVĖ 6–1, PANEVĖŽYS.

TAI TRIJŲ KAMBARIŲ BUTAS.

ŠĮ BUTĄ SUREMONTAVO „PANEVĖŽIO VILTIES“ BENDRIJA.

PRITAIKĖ VONIĄ IR TUALETĄ NEĮGALIJŲ REIKMĖMS.

ĮRENGĖ NUOVAŽĄ IR PORANKIUS.

PRAPLATINO DURIS.

BENDRIJAI PADĖJO DOSNŪS RĖMĖJAI.

NUOŠIRDUS AČIŲ JIEMS!

LAIKINOJO ATOKVĖPIO TARNYBOJE DIRBA GERI SPECIALISTAI.

JIE MOKA ELGTIS SU NEĮGALIAISIAIS.

YRA DĖMESINGI IR GERANORIŠKI.

NEĮGALIEJI ČIA TURI PRAMOGŲ, GALI BENDRAUTI TARPUSAVYJE.

LAIKINOJO ATOKVĖPIO TARNYBĄ JAU IŠBANDĖ KELETAS NEĮGALIJŲ.

SERENA IR ŠARŪNAS. MARIUS IR DARIUS. DU JUSTINAI, GINTARĖ IR VIDAS.

VISIEMS TARNYBOJE LABAI PATIKO.

O NEĮGALIJŲ TĖVAI GALĖJO PAILSĖTI, SUSITVARKYTI REIKALUS.

ŠIOS PASLAUGOS PAKLAUSA VIS DIDĖJA.

GEROSIOS PATIRTYS ĮKVEPIA...

„Vilties“ bendrijos Lazdijų padalinio nariai nekantriai laukia dienos užimtumo paslaugų, teikiamų Seirijų A. Žmuidzinavičiaus gimnazijos psichologės kabinete. Juk šaunu išlaisvinti savo kūrybines galias saugioje ir patraukloje aplinkoje. Drauge ir margučius smagiau marginti, ir piešti ant smėlio ir šviesos staliuko, ir būsime vasaros pramogas aptarinėti.

Mūsų lankytojų dienos užimtumo veiklų traukos centras – smėlio ir šviesos staliukas, puikiai tinkantis ir žaidimui, ir mokymuisi, ir terapijai. Šviesa atpalaiduoja ir išlaisvina kūrybines galias. Vaikai ant šio staliuko gali piešti teptukais, mentelėmis, smėlio šukutėmis ir tiesiog pirštukais. Smėlį liesti malonu. Jis lengvas, švelnus. Gera jį jausti ir stebėti, kaip smiltys byra tarp pirštų. Tai ramina, mažina įtampą, atpalaiduoja.

Stebuklingo staliuko skleidžiama šviesa vaikus beregint užburia. Jie pasineria į mistinį savo fantazijų pasaulį, nurimsta, mokosi sutelkti dėmesį. Piešimas smėlyje praturtina sensorinius pojūčius, skatina mąstymą, tobulina bendravimo įgūdžius, plėtoja kūrybingumą, lavina vaizduotę. Be to, piešti galima ne tik ant smėlio, bet ir ant kitų birių produktų. Taip pat pasitelkti įvairiausias gamtos

medžiagas: lapus, sėklas, kankorėžius, giles ir pan.

Drauge smagiai ruoštis ir didžiajai pavasario šventei – Velykoms. Neatsiejamas šios šventės atributas, simbolizaujantis naujos gyvybės pradžią, gamtos prisikėlimą, gyvenimo atsinaujinimą – margutis. Velykoms artėjant lavinamųjų klasių mokiniai su savo mokytojomis Ž. Klimiene, V. Burduliene ir auklėtoja

L. Pauliukoniene dalyvavo edukaciniame užsiėmime „Oi, tas margučio gražumas“. Užsiėmimą vedė ir dekoravimo paslaptimis dalijosi dailės ir technologijų mokytoja R. Šmitienė su savo mokiniais. Mokė dekoruoti margučius dekupažo technika, popierinėmis servetėlėmis ir spalvotu siūlu. Tad kiekvienas margutis gavosi vis kitoks, nepakartojamas. O kiek gerų emocijų ir džiaugsmo būtam net sunku apsaakyti.

Nekantriai laukia vaikai artėjančios vasaros užsiėmimų gamtos prieglobstyje. Mat tikisi pratęsti labai patikusią ankstesnę veiklą – jodinėjimą ant žirgų ir bendravimą su jais. Juk jojant lavėja pusiausvyrą, judesių koordinacija, stimuliuojami įvairūs jutimai. O kur dar psichologinė ir emocinė nauda. Mokantis suvaldyti didelį gyvūną stiprėja pasitikėjimas savimi ir aplinkiniais. Be to, žirgą reikia šukuoti, vedžioti, pamaloninti duonos riekele. Taip mokomasi atsižvelgti į gyvūnų poreikius, norus, galimybes, juos suprasti. O tuo pačiu plėtėja pasaulio ribos...

RASA BANEVIČIENĖ

„Vilties bendrijos“ Lazdijų padalinio pirmininkė

KOMPLEKSINIAI SUTRIKIMAI IR POJŪČIŲ LAVINIMAS

Kaip rodo Vilniaus „Vilties“ specialiosios mokyklos-daugiafunkcinio centro 25 metų ugdymo patirtis, visada yra ir bus mokyklinio amžiaus vaikų, kurių raida siekia kūdikystės tarpsnį. Jie „dar nėra“ pasiruošę akademiniam mokymui, bet jiems labai svarbus sensomotorinis ugdymas, sensorinė stimuliacija. Todėl šių metų mūsų žurnalo numeriuose supažindinsime Jus, mieli skaitytojai, su minėtos ugdymo įstaigos pedagogų parengtomis metodinėmis rekomendacijomis, skirtomis kryptingam šių vaikų ugdymui.

Pastaruoju metu vis daugiau mokinių, turinčių žymių ir labai žymių kompleksinių sutrikimų, dalyvauja įtraukiamame ugdyme, t. y. ugdomi ne namuose, o bendrojo ugdymo mokyklose. Sutrikimų, negalių derinys turi įtakos kiekvieno vaiko individualiems ugdymosi poreikiams, nes jų gebėjimai ir galimybės skiriasi. Specialistai, medikai ir tėvai, kalbėdami apie vaikus, turinčius šių sutrikimų, dažniausiai įvardija keletą visiems jiems bendrų būdingų požymių: ribotus pažintinius gebėjimus, kal-

bėjimo ir bendravimo įgūdžių stoką, judėjimo problemas, pagalbos poreikį kasdienėje veikloje ir labai dažnai – sveikatos problemas.

Minėti šiems vaikams būdingi požymiai daro įtaką ne tik kiekvieno iš jų ugdymuisi, bet ir kitoms svarbioms gyvenimo funkcijoms. O tai kelia nemažai iššūkių ir pedagogams, ir tėvams. Todėl visų šalia vaiko esančių žmonių tikslas – padėti jam tobulėti, siekti pažangos, numatant prioritėtines ugdymo sritis ir parenkant priemones tikslui pasiekti.

Daug metų dirbdami su vaikais, turinčiais kompleksinių sutrikimų, patyrėme ir sėkmių, ir nesėkmių, įgijome ir sukauptėme praktinių žinių, kuriomis norime pasidalyti su kolegomis. Galbūt pojūčių ugdymui pasirinktos temos ir pasitelktos elementarios, kasdienės priemonės suteiks jiems galimybę greičiau pasiekti individualių mokinio ugdymosi tikslų ir tuo pačiu skatins jo vystymąsi.

Vaikai, turintys žymių ir labai žymių kompleksinių sutrikimų, labai dažnai išsiskiria iš savo bendraamžių, nes paprastai turi kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų, t. y. nekalba, prastai juda ar net sėdi neįgaliojo vežimėlyje, o ir pažintiniai jų gebėjimai žemi arba labai žemi, todėl jie negali savarankiškai apsitarnauti ir yra visiškai priklausomi nuo aplinkinių.

Šių mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo pažymose nurodyta, kad jiems reikia individualizuoti bendrąsias pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, tačiau pedagogams paprastai kyla klausimas, kokias raidos sritis pirmiausia ugdyti ir lavinti, kokį ugdymo turinį parinkti. Ugdymas negali būti universalus dėl skirtingai išlavėjusių pojūčių, kurie ir sudaro kiekvieno vaiko ugdymo pagrindą. Kaip tik pojūčiai suteikia neįgaliems vaikams galimybę naudotis iš aplinkos gaunama infor-

macija, supažindina su daiktų savybėmis, jų erdvine padėtimi.

Todėl didelę dėmesį reikia skirti pojūčių – regėjimo, klausos, taktilinių (lytėjimo), skonio, kvapų ir uoslės – lavinimui. Visose ugdymo srityse svarbią vietą užima ir veiksmai su daiktais, padedantys lavinti *akių ir rankos koordinaciją, smulkiąją motoriką* (pvz.: darbas su popieriumi, knyga ir kt.). Geriausia, kai pojūčiai lavinami natūralioje aplinkoje per žaidimą su vandeniu, smėliu ar kamuoliu, lipdymą iš molio, piešimą ir pan.

Rekomendacijose ugdymui skirtos temos pateiktos sunkėjančia tvarka, todėl siūlytume laikytis išdėstytos medžiagos eiliškumo, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko protines ir fizines galimybes. Pavyzdžiui, lavindami akių ir rankos koordinaciją visada pirmiausia mokome daiktus „išimti“ ir tik paskui „įdėti“. Be to, mokyti daiktą „išimti“ galima tik tada, kai vaikas suvokia jį kaip objektą.

Pojūčių, smulkiosios motorikos lavinimas labai priklauso nuo supančios aplinkos, t. y. klasės, ugdomosios erdvės įrengimo, pritaikymo klasėje ugdomų vaikų poreikiams. Klasėje įrengti klausos lavinimo, veiksmų su daiktais ar kiti pojūčių lavinimui skirti kampeliai padeda natūraliai siekti rezultatų. Įrengdami klasėje šiuos kampelius pedagogai turėtų atsižvelgti į tai, kad kiekvienas vaikas yra savitas ir skirtingas. Todėl siūlytume kolegoms, jeigu įmanoma, per pamoką atlikti su mokiniiais kuo daugiau užduočių, lavinančių skirtingus pojūčius, ypač jei klasėje ugdomi nevienodų gebėjimų vaikai.

1. SUVOKIMAS REGĖJIMU

Regėjimas – labai svarbus visų vaikų, turinčių kompleksinių sutrikimų, gyvenime. Jis apima šias sritis: šviesos suvokimą ir daikto kaip objekto suvokimą. Tik tada, kai vaikas suvokia daiktą kaip objektą, galima jam kelti naujus, sudėtingesnius tikslus ir planuoti uždavinius tikslui siekti.

1.1. Šviesos suvokimas

- Stebėti šviesos kontrastus „šviesu-tamsu“.
- Stebėti plazdančią liepsną (vaikas stebi degančią žvakę, degtuką. Mokytojas judina ranką virš liepsnos, kuri ima plazdėti).
- Stebėti bėgiojančius „zuikučius“.
- Stebėti šviesą, kuri 2–3 sekundes apšviečia konkretų daiktą ir užgęsta (reikia įsitikinti, ar vaikas stebi šviesą, ar žiūri į daiktą).
- Stebėti šviesą, kuri tolygiai, pagal laikrodžio rodyklę, apšviečia daikto dalis (pasitelkus žibintuvėlį).
- Stebėti konkretaus daikto, vaiko, kelių daiktų, kelių vaikų šešėlius.
- Stebėti dviejų šviesos šaltinių apšviečiamą daiktą (padėtą ant stalo ar pakabintą ant sienos daiktą apšviesti dviem žibintuvėliais, žibintais).

- Stebėti dviejų šviesos šaltinių apšviečiamus du ar kelis daiktus (du ar kelis daiktus, padėtus ant stalo ar pakabintus ant sienos, apšviesti dviem žibintuvėliais).
- Rodyti vaikams šešėlių teatrą.
- Rodyti vaikams filmus.

1.2. Daikto kaip objekto suvokimas

- Sutelkti žvilgsnį 3 sekundes į vidurio linijoje esantį daiktą.
- Stebėti vidurio linijoje esantį daiktą, 10–15 cm amplitudę judantį į vieną ar kitą pusę.
- Stebėti daiktą, judantį į vieną ir kitą pusę nuo vidurio linijos.
- Stebėti bet kuria kryptimi judantį daiktą (*kaip judant daiktui keičiasi judėjimo kryptis, atstumai. Tai gali būti skraidantys balionėliai, važiuojanti žaislinė mašina, paukšteliai narvelyje, žuvis akvariume ir kt.*).
- Ieškoti daikto, kai jis paslepamas vaikui matant (*vaikas žiūri į daiktą ir mato, kaip jis slepiamas. Daiktas yra ir jo nebėra. „Pasislepia“ lėlytė, „pasislepia“ ranka pirštiniėje...*).
- Ieškoti daikto, paslėpto vienoje iš dviejų vietų (*daiktas slepiamas vaikui matant*).

- Ieškoti daikto, paslėpto vienoje iš trijų vietų. (*daiktas slepiamas vaikui matant. Paslepiame obuolį ir klausiamo: „Kur obuolys?“ „Suraskime jį“*).
- Ieškoti daikto, kai jis perdedamas į naują vietą (*mokytojas nurodo, kur vaikas turi perdėti konkretų daiktą. Pavyzdžiui, žaidimas su sviediniu: „Rieda, rieda sviedinukas, sviedinukas Agnei.“ Jonukas turi ridenti sviedinį Agnei. „Meškiukas eina į svečius pas Jurgą“ ir kt.*).

2. SUVOKIMAS KLAUSA

Šiuo atveju pedagogo uždavinys – ne tik mokyti išgirsti garsą, bet ir susieti jį su konkrečia aplinka. Pavyzdžiui, kiekvienai klasei patartina turėti pasikartojantį ritualą, kai kiekvienos veiklos pradžią skelbia konkretus garsinis signalas (laikrodis išmuša 9 valandas – visi valgo pusryčius, suskamba varpelis – eina į bendravimo valandėlę ir t. t.).

Galima įrengti **Klausos kampelį** su įvairiais pačių pasigamintais „muzikos instrumentais“:

- barškučiu iš plastikinio butelio su biriomis medžiagomis ar skysčiais;
- varpeliu iš stiklinės ir šaukštelio;
- būgnu iš dėžutės ir lazdelės.
- Ieškoti garsą skleidžiančio daikto (kai jis yra ties ausies vidurio linija ir skamba 3–5 sekundes).
- Ieškoti akimis ar pasukus galvą garsą skleidžiančio daikto, kai jis nuleidžiamas žemyn ir skamba iš pradžių ties petimi, paskui ties juosmeniu.
- Ieškoti skambančių daiktų, esančių ties ausies vidurio linija, kai 2–3 sekundes skamba vienas garsas, paskui kitas.
- Ieškoti garsą skleidžiančio daikto, kai jis keičia skambėjimo vietą (akių, ausies, juosmens lygiu, ties vidurio linija, kairėje ar dešinėje pusėje).
- Klausyti buitinių garsų: popieriaus čeržėjimo, plojimų, stuksenimo daiktu, pavyzdžiui, pieštuku, beldimo į stalą ir kt.
- Klausyti gamtoje girdimų garsų (gyvūnų ir paukščių balsų).
- Klausyti gatvėje girdimų garsų.
- Klausyti naminių gyvūnų skleidžiamų garsų ir juos skirti.
- Skirti gamtoje girdimus garsus: paukščių čiulbėjimą, bičių dūzgimą, medžių ošimą, lapų šnarėjimą ir kt.
- Skirti gatvėje girdimus garsus: automobilio burzgimą, greitosios pagalbos sireną, lėktuvo ūžimą.
- Skirti buitinius garsus: laikrodžio tikėjimą, žadintuvo ir telefono skambėjimą.
- Klausyti muzikos instrumentų skambesio: pianino, būgno, metalofono.
- Skirti muzikos instrumentų skambesį: pianino, būgno, metalofono.
- Klausyti pačių pasigamtintų „muzikos instrumentų“ (*būgnas – dėžutė ir pieštukas, barškutis – žirniai plastikiniame butelyje, varpelis – šaukštelis stiklinėje*) garsų.
- Klausyti garso įrašų rodant garsus skleidžiančius daiktus paveikslėlyje.
- Klausyti vaikiškų ritmiškų eilėraščių.
- Žaisti žaidimus: „Telefonas“, „Aidas“, „Šilta-šalta“, „Grojanti skrynelė“.

ANA KRINICKAJA

vyriausioji specialioji pedagogė

VALERIJA LIAUDANSKIENĖ

logopedė, specialioji pedagogė ekspertė, direktorės pavaduotoja ugdymui

ELONA TIJUNONIENĖ

logopedė metodininkė

AUGIENĖ VILŪNIENĖ

specialioji pedagogė ekspertė, direktorė

„Vilties“ bendriją 2019 m. remia

Lietuvos Respublikos Vyriausybė

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Neįgalųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto pirmasis policijos komisariatas

Vilniaus „Vilties“ specialioji mokykla-daugiafunkcinis centras

UAB „Penki kontinentai“

UAB „Tiger Shop“

UAB „Tanagra“

UAB „Siulvedė“

UAB „Bijola“

UAB „Amoka“

HAMC VILNIUS

UAB „MDI Transport“

Vilniaus Mykolo Biržiškos ir Šv. Kristofa gimnazijų mokiniai

Sutuoktiniai Yvonne Nordström-Lentz ir Gunnar Nordström

Geros valios žmonės ir savanoriai

Pirmame viršelyje

Šį pavasarį „Vilties“ bendrija surengė jau dešimtąją draugystės kiemuose šventę, šiuokart skirtą Motinos dienai ir savo veiklos trisdešimtmečiui

Žurnalą leidžia

Žurnalas „Viltis“ leidžiamas Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos programos lėšomis. Žurnalas „Viltis“ pasirodo 4 kartus per metus. Pradėta leisti 1997 m. rugsėjo mėn.

Numerį rengė

J. Butkuvienė, J. Žeimantienė

Adresas

Kareivių g. 2C, LT-08221 Vilnius

Tel. (8~5) 261 52 23,

faks. (8~5) 261 08 20

El. paštas janinabut@viltis.lt; viltis@viltis.lt

Interneto puslapis www.viltis.lt

Leidėjas

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“

Spaudai rengė

UAB „Overprintas“. Tiražas 920 egz.

Žurnale spausdinamų straipsnių ir laišku autoriai išsako savo nuomonę. Rankraščiai, nuotraukos, piešiniai nesaugomi ir negrąžinami.

1. SUVOKIMAS REGĖJIMU

1.1. Šviesos suvokimas

1.2. Daikto kaip objekto suvokimas

2. SUVOKIMAS KLAUSA

Į BALTIJOS

Informacija

PAJŪRĮ VĖL KVIEČIA „VILTIES“

STOVYKLA!!!

Šią vasarą, liepos 15–26 dienomis, „Vilties“ bendrija jau trisdešimtąjį kartą rengia savarankiško gyvenimo įgūdžių stovyklą pajūryje, kad galėtume ir vėl sutelkti gretas, pajusti vienijančią bendrystės galią, pasidžiaugti vieni kitų laimėjimais.

Stovyklautojams, turintiems intelekto negalią, pajūryje (stovyklavietė „Pasaka“, Giruliai, Kukuliškiai) bus sudarytos visos sąlygos įtvirtinti turimus ir lavinti naujus įgūdžius, atskleisti savo meninius gebėjimus, stiprinti sveikatą, o jų šeimos nariams: tėvams, globėjams, broliams ir sesėms – ilsėtis, dalyvauti savivalbos ir psichologinės pagalbos grupių darbe.

Norintieji vykti į stovyklą turi iki birželio 15 dienos pateikti šiuos dokumentus: užpildytą **prašymą** ir **dalyvio anketą** (juos rasite interneto svetainėje www.viltis.lt ir socialinio tinklapio Facebook „Vilties“ bendrijos profilyje <https://www.facebook.com/bendrijaViltis>), neįgaliojo pažymėjimo kopiją; įstaigos, kurią lanko neįgalus asmuo, socialinio darbuotojo arba nevyriausybinės organizacijos rekomendaciją.

Minėtus dokumentus galite pateikti šiais būdais: siųsti paštu (Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“, Kareivių g. 2C, LT-08221 Vilnius) arba elektroniniu paštu info@viltis.lt (tik geros kokybės skenuotas ar nufotografuotas dokumentų kopijas), taip pat pristatyti į organizacijos būstinę (adresas toks pat kaip ir siunčiant paštu).

PASTABA: pildydami prašymus būtina nurodykite tikslų gyvenamosios vietos adresą, naudojamą telefono numerį ir elektroninio pašto adresą, kuriais būtų galima su Jumis susisiekti ir pateikti informaciją, susijusią su stovykla, kelialapių apmokėjimu ir kt.

Į BALTIJOS PAJŪRĮ VĖL KVIEČIA „VILTIES“ STOVYKLA!!!

ŠIĄ VASARĄ PAJŪRYJE VĖL VEIKS STOVYKLA.

LIEPOS 15–26 DIENOMIS
STOVYKLAVIETĖJE „PASAKA“.

NEĮGALIEJI GALĖS STIPRINTI
SAVARANKIŠKO GYVENIMO ĮGŪDŽIUS.

JIEMS PADĖS SAVANORIAI.

TĖVAI, GLOBĖJAI, BROLIAI IR SESĖS
IRGI GALĖS ILSĖTIS.

TAIP PAT DALYVAUTI UŽSIĖMIMUOSE.

NORINTIEJI TURI UŽPILDYTI PRAŠYMĄ IR
DALYVIO ANKETĄ

IKI BIRŽELIO 15 DIENOS.

TAIP PAT KITUS REIKIAMUS DOKUMENTUS.

TAI PADARYTI JUMS PADĖS
JŪSŲ LANKOMOSE ĮSTAIGOSE.

IKI SUSITIKIMO STOVYKLOJE!

DĖMESIO: 12-os dienų kelialapio kaina vienam asmeniui – **228 eurai**. Neįgaliajam ir vienam jį lydintiam asmeniui suteikiama **20 proc.** nuolaida. Kelialapio kaina su nuolaida – **182.40 eurų**.

Dar syki primename, kad prašymų laukiame iki birželio 15 dienos!

IKI SUSITIKIMO STOVYKLOJE!